

Biserică, societate, angajament politic în anii 1930. O abordare sociologică

MIREL BĂNICĂ*

This essay intends to point out several reasons underlying the political commitment of the Romanian Orthodox Church in the 1930s. The main approach is centred on the sociological interpretation of the political involvement of the priests during the interwar period: their social status, rise in the hierarchy, the shortage of vacant parishes, the level of education, etc. Another approach is dedicated to how the political commitment was perceived by the hierarchy, and how this was reflected in the ecclesiastical and secular press of the 1930s.

Keywords: *social mobilization, sociology of religion, religious education, 1930s*

Orice încercare de a aborda subiectul angajamentului politic al Bisericii Ortodoxe Române în anii 1930 riscă să se transforme rapid în polemică. Prezența pregnantă a Gărzii de Fier în peisajul politic al vremii, „contaminarea” memorială ce s-a produs din supraproducția dedicată vieții intelectuale din acei ani, precum și dificultatea găsirii unei căi de mijloc în abordare (este mult mai ușor să condamni Biserica în ansamblul său decât să încerci să înțelegi cauzele profunde ale angajamentului său) au dus la această stare de lucruri.

În rândurile ce urmează, vom încerca să prezentăm o parte dintre „cheile” ce stau la baza înțelegerii comportamentului politic al Bisericii în perioada interbelică și a consecințelor asupra evoluției și percepției Ortodoxiei românești. În primul rând, este vorba de relația Biserica Ortodoxă – Stat. Inutil de menționat faptul că de-a lungul vremii s-a acumulat o imensă literatură dedicată acestui subiect. Abundența ce poate fi văzută și ca o veritabilă capcană, din cauza numeroaselor interpretări, adeseori contradictorii, ale acestui dificil binom. Explicațiile lui Serghei Bulgakov din cunoscutul său studiu numit *Ortodoxia* ni s-au părut însă extrem de relevante¹. Dacă Statul și suveranul probează prin fapte că sunt „buni creștini”, Biserica se poate „apropia” de ei și poate revărsa asupra lor „binecuvântarea sa divină”. Puterea temporală este percepută ca o reprezentare a voinței divine, alegerea conducătorului înscriindu-se într-o logică extra-mundană. Atent la nuanțe, Bulgakov mai spune că acțiunea de contestare a puterii temporale de către cea spirituală,

* Mirel Bănică, academic researcher at the Institute for the History of Religions, the Romanian Academy, Bucharest

¹ Serghei Bulgakov, *Ortodoxia*, Paideia, București 1994, p. 23 și p. 26.